BİLGİDE KAYBOLMAK YA DA AŞIRI BİLGİ SORUNU

Prof. Dr. Nilüfer TUNCER

nilufer@hacettepe.edu.tr

Plan

- Giriş ve Tarihçe
- Tanım
- Bilgi Yüklemesinin Yarattığı Sorunlar
- Bilgi Yüklemesinin Çeşitli Alanlara (Özellikle Tıp) Etkisi
- Bilgi Yüklemesine Karşı Alınabilecek Önlemler
- Sonuç

Giriş ve Tarihçe

- Bilginin üretimi ve denetimi
  - Hareketli matbaa
  - Dergiler
  - Mikrofilm/mikrofiş
  - Bilgisayarlar
  - Internet ve WWW

Bilgi Üretimi

- Son 30 yılda 5000 yılda üretilen bilgiden fazlası üretildi
- Dünyada günde 1000 kitap yayınlanıyor
- ABD'deki araştırma kütüphaneleri dermeleri 1876-1990 arası ikiye katlandı
- ABD'de yılda 9000 dergi yayınlanıyor
- WWW Ekim 2000 de 2.5 milyar dokümana sahipti, üretim hızı günde 7.3 milyon sayfa
- Derin web, görünenin 400-500 katı tahmin ediliyor
- e-posta günde 31 milyar (2003)

Tanım

Information overload
Information bomb
Information anxiety
Information glut

= Bilgi yüklemesi

Bilgi yüklemesi=Kişinin gereksiniminden, daha da önemlisi işleyebileceğinden fazla bilgiyle karşılaşması.

Bilgi Yüklemesinin Yarattığı Sorunlar

- Güvensizlik
- Doğruluk
- Bilgi Yorgunluğu (Information Fatique)
- Stres

Kurumların Yarattığı Bilgi Yüklemesi

- İyi organize olamamak
- Çeşitli alt sistemleri olmak
- Disiplinler arası çalışmak
- İş alanlarında hızlı gelişme

Bilgi Yüklemesi Nedeni Olan Psikolojik Faktörler

- İşi ertelemeyi sevme
- Sorunu reddetme
- Riskli kararlardan sakınma
- Karar vermeyi sevmeme
- Düzen ve kağıt işlemlerinden hoşlanmama
- Yetilerine güvenmeme/ konu hakkında bilgisiz olma
- Dizinlemeyi bilmeme
- Beklenmedik gelişmeler

Bilgi Yüklemesinin Çeşitli Alanlara (Özellikle Tıp) Etkisi

- İş çevresi – Sekreterler
- Bilgi ve Belge Yönetimi – Arşivciler
- Araştırıcılar
- Mühendisler
- Sosyal Bilimciler
- Sağlık Bilimleri – Özellikle doktorlar

Tıp Alanına Etkisi

Üretilen Bilgi

- Hastanın özgeçmişi, tetkik, gözlem vb. belgeler

Üretilmiş bilgi

- Basılı yayınlar – Kitaplar 33 yılda 2 ye katlanıyor
- Elektronik yayınlar – NLM – Pub Med. günde 500 bin-1milyon arama

BİLGİ YÜKLEMESİNE KARŞI ALINABİLECEK ÖNLEMLER

a) Kişisel önlemler

Haber kaynaklarını sınırlamak

Değerli haber kaynaklarını ayırdedebilmek

E-posta kullanırken özenmek

Bilgi/belge ile ilgili işlemi hemen yapmak

İşleyen bir düzen yaratmak/ haftalık plan

Enformasyon okur-yazarı olmak

BİLGİ YÜKLEMESİNE KARŞI ALINABİLECEK ÖNLEMLER

b) Kurumsal önlemler

Enformasyon okur-yazarlığı kursları düzenlemek

Teknolojik gelişmeleri kısa sürede uygulamaya koymak

E-posta kısıtlamaları

Katma değerli bilgi sağlamak

-Teknoloji

-İnsan gücü (enformasyon uzmanı)

İnsan gücü aracılığıyla bilgi yüklemesi önlemlerine örnek

- PIM (Personal Information Management)
- Teknolojiye dayalı önlemlere örnekler (Tıp)

  Yazılımlar : QMR, Meditel, DxPlain, Problem Knowledge Coupler, AMI

  Sistemler: Wax (Pratisyenler), EMI (Elektronik Tıp Arşivi)

Tıpta bilgi yüklemesini önlemek için insan gücüne dayanan iki yeni yaklaşım

- Enformasyon uzmanı (Kütüphaneci)
  - Vanderbilt Üniversitesi Tıp Merkezi
- Enformasyon uzmanı (Moleküler biyolog)
  - Washington Üniversitesi

Tıpta Enformasyon Uzmanlarının Özellikleri

- Araştırma ve hizmet konularını kavramalı
- Güncel gelişmeleri izlemeli
- Eğitim yapabilmeli
- Bibliyografik kaynakları kullanabilmeli
- Algoritma, istatistik, bilgi yönetimi bilmeli
- Hastanelerde-klinik laboratuvarlarda staj (kütüphaneciler)
- Temel bilimlerden birini bilmek (kütüphaneci)

Bilgi ve Belge Yönetimi Eğitimi

- Yüksek Lisans programında diğer disiplinlerden ders alınmalı
- Diğer disiplinde en az 6 ay staj

SONUÇ

- Bilgi üretimi sürecektir
- Teknoloji ilerlemeye devam edecektir
- Tüm bilgiyi edinmek olası değildir
- Bilgiyi yönetmek gerekir
- Enformasyon uzmanlarının değişen rolleri: Kullanıcıyı bilgi yüklemesinden korumak